

Dematerializacja akcji spółek zależnych

Nowelizacja KSH z dnia 30 sierpnia 2019 r. wprowadziła zasadę **dematerializacji wszystkich akcji** (zarówno imiennych jak i na okaziciela, zwykłych i jak i uprzywilejowanych), która do tej pory była kojarzona jedynie ze spółkami publicznymi. Oznacza to usunięcie z obrotu akcji papierowych i zastąpienie ich akcjami w postaci elektronicznej, które będą zdeponowane w rejestrach akcjonariuszy prowadzonych przez uprawnione do tego podmioty. Ponadto zmieniony KSH przewiduje, że rejestr akcjonariuszy będzie jawny zarówno dla samej spółki, jak i każdego jej akcjonariusza. Z uzasadnienia nowelizacji wynika natomiast, że wprowadzenie dematerializacji ma uniemożliwić wykorzystywanie akcji na okaziciela do nadużyć, takich jak pranie brudnych pieniędzy oraz zwiększyć bezpieczeństwo i efektywność obrotu, a także przyczynić się do ułatwienia funkcjonowania spółek. Przepisy nowelizacji KSH wchodzą w życie **1 stycznia 2021 r.** z pewnymi wyjątkami, o których mowa poniżej.

Wprowadzone przepisy wprowadzają dematerializację akcji:

- których spółki publiczne nie mają zarejestrowanych w KDPW,
- niepublicznych spółek akcyjnych,
- spółek komandytowo-akcyjnych,
- prostych spółek akcyjnych.

Przepisy o akcjach stosuje się odpowiednio do warrantów subskrypcyjnych, świadectw użytkowych, świadectw założycielskich i innych tytułów uczestnictwa w dochodach lub podziale majątku spółki.

Wśród obowiązków ciążących na ww. podmiotach należy wymienić: obowiązek prowadzenia strony internetowej, wybór podmiotu prowadzącego rejestr akcjonariuszy i podpisanie z nim umowy o prowadzenie tego rejestru oraz obowiązek przeprowadzenia dematerializacji wydanych akcji.

Obowiązek prowadzenia strony internetowej

Każda spółka akcyjna i spółka komandytowo-akcyjna ma obowiązek posiadania strony internetowej z wydzieloną zakładką, gdzie będzie publikować wymagane przez prawo lub statut ogłoszenia będące formą komunikacji z akcjonariuszami, w tym w szczególności dotyczące walnych zgromadzeń i procesu zwrotu akcji w celu ich dematerializacji. Adres strony internetowej powinien zostać zgłoszony do KRS. Obowiązek posiadania strony internetowej przez spółki akcyjne i komandytowo-akcyjne zaktualizował się **1 stycznia 2020 r.** Warto dodać, że obowiązek ten w odniesieniu do spółek publicznych istniał już przed tą datą. Posiadanie przez spółkę strony internetowej i zamieszczanie tam ogłoszeń przewidzianych w KSH nie zwalnia jej jednak z publikacji tych ogłoszeń w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Wybór podmiotu prowadzącego rejestr akcjonariuszy i podpisanie z nim umowy o prowadzenie rejestru

Spółki zobowiązane do dematerializacji akcji powinny do **30 czerwca 2020 r.** zawrzeć umowę z podmiotem prowadzącym rejestr akcjonariuszy. Zgodnie z KSH, wyboru tego podmiotu dokonuje Walne Zgromadzenie. Rejestr akcjonariuszy mogą prowadzić podmioty, które są uprawnione do prowadzenia rachunków papierów wartościowych (w praktyce będą to przede wszystkim firmy inwestycyjne, banki powiernicze i KDPW). Walne Zgromadzenie może postanowić, że akcje zostaną zarejestrowane w depozycie papierów wartościowych (w Polsce będzie to KDPW, ale nie ma przeszkód, żeby akcje zarejestrować w zagranicznym depozycie). Umowę o prowadzenie rejestru lub depozytu należy zawrzeć niezwłocznie po dokonaniu wyboru. Zawarcie tej umowy powinno nastąpić także przed pierwszym wezwaniem akcjonariuszy przez spółkę do zwrotu wydanych dokumentów akcji. Żeby sprawnie przeprowadzić ten proces, Zarząd spółki powinien dokonać wyboru jednego lub kilku podmiotów, które zostaną zaproponowane Walnemu Zgromadzeniu, jako kandydaci do prowadzenia rejestru akcjonariuszy. Oczywiście wybór ten powinien być poprzedzony ustaleniem warunków potencjalnej umowy a nawet podpisaniem umowy warunkowej, która wejdzie w życie pod warunkiem wyboru tego podmiotu przez Walne Zgromadzenie.

Kluczowy w tym procesie jest termin przeprowadzenia Walnego Zgromadzenia, który musi być wyznaczony ze stosownym wyprzedzeniem przed 30 czerwca 2020 r. Po pierwsze, po odbyciu Walnego Zgromadzenia trzeba podpisać umowę z wybranym podmiotem, a może to być inny podmiot niż rekomendowany przez Zarząd i wtedy rozmowy trzeba prowadzić od zera. Należy pamiętać, że podmiotów zobowiązanych do dematerializacji akcji jest kilkanaście tysięcy i pod koniec czerwca br. może być to utrudnione. Po drugie, przed 30 czerwca 2020 r. należy dokonać pierwszego wezwania do złożenia akcji a dokonując takiego wezwania trzeba mieć już podpisaną umowę o prowadzenie rejestru. Wezwanie takie dokonuje się przez stronę internetową oraz w sposób właściwy dla zwoływania Walnego Zgromadzenia. W przypadku spółek posiadających akcje na okaziciela wymagane będzie zatem odpowiednie ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym a decydująca jest data faktycznej publikacji a nie data złożenia wniosku o publikację. Czas oczekiwania na publikację ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym w czerwcu br. może ulec wydłużeniu z uwagi na bardzo dużą liczbę wniosków.

Rejestr akcjonariuszy prowadzi się w postaci elektronicznej, która może mieć formę rozproszonej i zdecentralizowanej bazy danych. Jest to jeden z pierwszych przypadków wprowadzenia do polskiego prawa technologii blockchain.

Obowiązek przeprowadzenia dematerializacji wydanych akcji

Każda spółka akcyjna i spółka komandytowo-akcyjna do 1 stycznia 2021 r. ma obowiązek przeprowadzić procedurę dematerializację dotychczas wydanych akcji, tj. zarejestrowania ich w rejestrze akcjonariuszy lub w depozycie papierów wartościowych. Po 1 stycznia 2021 r. moc obowiązująca dokumentów akcji wydanych przez spółkę wygasa z mocy prawa. W celu przeprowadzenia dematerializacji akcji spółka pięciokrotnie wzywa akcjonariuszy do złożenia

akcji w spółce. Pierwszego wezwania dokonuje się do dnia 30 czerwca 2020 r. a kolejne nie mogą być dokonywane w odstępie dłuższym niż miesiąc ani krótszym niż dwa tygodnie. Wezwanie takie dokonuje się przez stronę internetową oraz w sposób właściwy dla zwoływania Walnego Zgromadzenia. Po złożeniu przez akcjonariuszy dokumenty akcji, spółka składa wnioski o wpis akcjonariuszy do rejestru. Do dnia 1 stycznia 2021 r. do wykonywania i przenoszenia praw z akcji na okaziciela, których dokumenty zostały złożone w spółce, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące akcji imiennych.

Dematerializacja papierów wartościowych przez spółki publiczne

Nowelizacja KSH w ograniczonym zakresie dotyczy również spółek publicznych. Chodzi mianowicie o spółki, które nie mają zarejestrowanych wszystkich akcji w KDPW oraz spółki, które mają wyemitowane warranty. Będą one, zgodnie z regulacjami znowelizowanego KSH, zobowiązane do zdematerializowania tych papierów wartościowych.

Dematerializacja akcji spółek publicznych posiadających formę dokumentu może nastąpić jedynie w depozycie papierów wartościowych. Wynika to faktu, iż akcje tej samej spółki nie mogą być zarejestrowane jednocześnie w rejestrze akcjonariuszy i depozycie papierów wartościowych. Spółki publiczne będą natomiast zobowiązane do przeprowadzenia procedury dematerializacji (tak jak inne spółki) w drodze pięciokrotnych wezwań do złożenia dokumentów akcji w spółce. Zgodnie z KSH, wezwania takie dokonuje się w sposób właściwy do zwołania walnego zgromadzenia, co w przypadku spółek publicznych oznacza zamieszczenie na stronie internetowej i przesłania raportu systemem ESPI.

W przypadku warrantów przepisy dot. dematerializacji akcji stosuje się odpowiednio. Zarejestrowanie warrantów jest możliwe nie tylko w depozycie papierów wartościowych (jak w przypadku niezdematerializowanych akcji spółki publicznej), ale też w rejestrze akcjonariuszy. Zgodnie z KSH, spółka publiczna będzie musiała przeprowadzić procedurę dematerializacji warrantów, analogiczną jak w przypadku akcji niezarejestrowanych w depozycie.

Zasada jawności rejestru akcjonariuszy

Zgodnie z KSH rejestr akcjonariuszy jest jawny, zarówno dla samej spółki, jak i każdego akcjonariusza tej spółki, nawet posiadającego tylko 1 akcję. Mają oni prawo dostępu do wszystkich danych zawartych w rejestrze akcjonariuszy za pośrednictwem podmiotu prowadzącego ten rejestr. Analogiczne uprawnienie przysługuje spółce niepublicznej i jej akcjonariuszom w przypadku zarejestrowane akcji w depozycie papierów wartościowych. Oznacza to, że zasada jawności rejestru akcjonariuszy **nie dotyczy spółek publicznych**. Na zakończenie warto zaznaczyć, że wśród danych zawartych w rejestrze akcjonariuszy znajdują się dane wrażliwe, takie jak adres zamieszkania akcjonariusza. Jeżeli akcjonariusz nie chce ujawniać adresu zamieszkania KSH daje mu możliwość zastąpienia go adresem innym adresem do doręczeń.